

حمایت خاص از فعالین بخش کشاورزی متناسب با سهم تولید جهانی

❖ بهرام حسنی

اگرچه برخی اقتصاد دانان بر این باورند که سیاست های حمایتی باعث تحریف قیمت بازار، هزینه تولید و همچنین منجر به تخصیص نامطلوب نهادها و کاهش رفاه اجتماعی در بلندمدت می گردد اما با این حال تقریباً تمام کشورهای جهان اعم از توسعه یافته و در حال توسعه به شیوه های مختلف از تولیدات صنعتی و کشاورزی حمایت می کنند. بخش کشاورزی در مقایسه با بخش صنعت بنا به دلایل مختلف از آسیب پذیریهای بیشتری برخوردار است که باعث می شود کشورهای مختلف بسته ای از سیاست های حمایتی برای استمرار تولید در کشورهای خود به کار گیرند و این در حالی است که در مقایسه با کشورهای توسعه یافته و یا در حال توسعه نظر ایران به علت برخورداری از قدرت رقابت نسبتاً کمتر در عرصه بین الملل نیاز به حمایت بیشتری دارد. در حالیکه در کشورهای توسعه یافته بسترهای بسیار متنوعی از سیاست های حمایتی را برای بهره وری هرچه بیشتر حمایت های حوزه از بخش کشاورزی به کار می گیرند. ابزارهای حمایتی مورد استفاده در کشورهای در حال توسعه از جمله کشور خودمان بسیار محدود و در اغلب تنها شامل بازار غیر مستقیم به نهادهای مورد استفاده نظیر کود، سم، بذر و ماشین آلات، پرداخت خسارت به تولیدکنندگان محصولات کشاورزی، پرداخت بخشی از حق بیمه محصولات کشاورزی و خرید تضمینی برخی محصولات اساسی است.

سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی طی چند سال حدود ۱۴ درصد بوده است و سهم سایر بخش های اقتصادی به ترتیب ۱۱ درصد برای نفت، ۲۴ درصد برای صنعت و ۵۰ درصد برای خدمات می باشد مشاهده می شود خدمات و صنعت بیشترین سهم از تولید ناخالص داخلی را در کشور داراست و لیکن بخش کشاورزی نیز هنوز سهم قابل توجهی در اقتصاد کلان کشور دارد که با توجه به این سهم و اهمیت کشاورزی در تأمین امنیت غذایی، ایجاد اشتغال، تهیه موادخام بسیاری از صنایع تبدیلی و نقش آن در پایداری و

حفظ محیط زیست از حمایت کمتری برخوردار است و سهم یارانه پرداختی آن از تولید ناخالص داخلی بسیار اندک است. البته بر خلاف سایر کشورها روش علمی و مدونی برای محاسبه میزان حمایت از بخش کشاورزی و مواد گوناگون وجود ندارد. لذا انتظار می رود با توجه به سهم بخش کشاورزی در کشور که حدود ۱۴٪ از تولید ناخالص داخلی است و با توجه به سند چشم انداز ۱۴۰۴ شاهد تغییر نگاه و نگرش در این حوزه و زیربخش های کشاورزی داشته باشیم. امروز می بینیم برای مثال میزان حمایت ها از تولیدکنندگان بخش کشاورزی از حدود ۱٪ برای مثال میزان حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی از حدود ۱٪ در نیوزیلند تا ۵٪ در استرالیا، ۴۱٪ در ایالات متحده امریکا و مکزیکو و ۲۲٪ در کانادا و ۲۴٪ در ترکیه متغیر بوده است. در اتحادیه اروپا میزان حمایت بالغ بر ۳۴٪ است که ۵٪ بالاتر از میانگین حمایتها در سایر کشورهاست. حمایت از تولیدکنندگان بخش کشاورزی در ژاپن ۵۵٪ و در کره بیش از ۶۰٪ است.

حال تقریباً در همه کشورها به جز ایالت متحده امریکا از مصرف کنندگان در جهت حمایت از تولیدکننده مالیات اخذ میگردد ولی در ایران این امر برعکس می باشد بطوریکه در سالهای اخیر با سیاست تثبیت قیمت ها و کنترل بازار و جلوگیری از رشد قیمت در محصولات کشاورزی به خصوص آنهایی که توسط دولت خریداری می شود به نفع مصرف کننده عمل کرده و از تولیدکنندگان مالیات پنهان دریافت می شود، این امر در دراز مدت به جهت کاهش درآمد تولیدکننده و کاهش انگیزه برای تولید و سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و تبدیل اراضی و مهاجرت روستاییان منجر می شود لذا پیشنهاد می شود سیاست های حمایتی دولت (یارانه پرداختی) مورد بازنگری قرار گرفته و بیشتر معطوف به حمایت از تولیدکننده کشاورزی و افزایش بهره وری در کشاورزی گردد.

۲- سهم یارانه تولیدی بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی افزایش یابد.

۳- حمایت ها در بخش تحقیقات کشاورزی با توجه به منفی بودن نرخ رشد تحقیقات در این بخش و امور زیربنایی و بازار کشاورزی افزایش یابد.

۴-سیاست های حمایتی از تنوع و انعطاف بیشتری برحسب فعالیت و شرایط برخوردار شوند.

صندوق حمایت از بخش کشاورزی:

به نظر می رسد دولت در بخش کشاورزی به این نتیجه رسیده است که تولیدکنندگان بخش کشاورزی بعنوان یک زیرساخت، احتیاج به موسسات مالی اعتباری دارند این زیرساخت نبایستی مثل بانکهای موجود ضوابط سخت و پیچیده ای داشته باشد که تولیدکنندگان نتوانند با آن تعامل کنند لذا بهترین فرض این است که توسط خود تولیدکنندگان ایجاد شود و توسط خود آنها اداره شود و دولت با آن مشارکت داشته باشد و از آن حمایت کند. لذا از همین روست که به اعتقاد ما نظر دولت این نبوده است که صندوق راه بیاندازد و تولیدکنندگان را به مشارکت بطلبد بلکه خود تولیدکنندگان در مقام تشکیل برآیند و دولت هم حمایت و تشویق لازم را در تشکیل صندوق های غیردولتی انجام دهد. این صندوق باید دارای سه ویژگی باشد. ۱- بیش از ۵۱٪ سهام متعلق به تولیدکنندگان باشد. ۲- شرکت به صورت سهامی اداره شود. ۳- مطابق با قانون تجارت عمل شود و هدف از آن حمایت از توسعه سرمایه گذاری در زیربخش های زراعت، باغبانی، دامداری و دامپروری، جنگل و مرتع، شیلات و آبریان، صنایع و خدمات مرتبط با وظایف وزارت جهاد کشاورزی باشد و اختیارات و وظایف آن در راستای اعطای تسهیلات و کمک به صندوق های تخصص، معمولی یا منطقه ای مرتبط با فعالیتهای بخش کشاورزی و نظارت بر چگونگی استفاده از آنهاست. ۲- حمایت از تولیدکنندگان و فعالان بخش کشاورزی در مواجهه با موقعیت های بحرانی است. لذا در استان ایجاب می کند با توجه به محصولات استراتژیک زرشک و زعفران و سهم متناسب با سهم تولید جهانی حمایت خاص از فعالین و زیربخشهای این حوزه بیشتر بعمل آید.

❖ **رییس کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن بیرجند**